

Martin Vraný

Abstrakt

Cílem disertační práce je analyzovat pojem jednoty vědomí coby explanandum pro přírodní vědy a zhodnotit, do jaké míry se daří hlavním neurovědeckým teoriím vědomí tuto jednotu vysvětlit. Práce je motivována přesvědčením, že právě jednota vědomí představuje největší výzvu, které čelí vědecké pokusy vysvětlit vědomí.

V úvodu práce tvrdím, že důvodem proč některé teorie vědomí vedou k tomu, co Dennett nazývá karteziánským materialismem, je právě to, že se dostatečně nevěnují problému jednoty vědomí. Pokud bychom dobře rozuměli jednotě vědomí a její roli v přírodě, snáze bychom se vyhnuli tendenci vykládat vědomí způsobem, který je vskrytu homunkulární.

Druhá kapitola analyzuje různé aspekty, z jejichž hlediska se vědomí považuje za jednotné. Dva z těchto aspektů představují obzvláště velkou výzvu při naturalizaci vědomí a zároveň jsou spolu neslučitelně spjaté. Jde o jednotu vědomých obsahů v určitém čase a jednotu ve smyslu jednoho subjektu majícího vědomé obsahy, schopného na ně reflektovat.

Třetí kapitola se zabývá hlavními pojmovými a metodologickými obtížemi, které stojí před každým naturalistickým výkladem jednoty vědomí. V kapitole rozlišuji normativní a objektivní aspekty pojmu jednoty vědomí a ukazuji, že vysvětlit objektivní aspekt jednoty je úkol pro kognitivní neurovědu. Zároveň zde obhajuji pojem neuronální reprezentace, bez kterého by naturalizace jednoty byla nemyslitelná.

Ve čtvrté kapitole se věnuji Kantově transcendentální psychologii za účelem detailnější analýzy pojmu jednoty vědomí. Kant podal velmi promyšlený výklad jednoty vědomí pod názvem transcendentální jednota apercepce a zavedl důležité rozlišení mezi empirickým a transcendentální sebe-vědomím. Kantovy argumenty tak zasazují jednotu vědomí do širšího kontextu poznávání světa, situovanosti a aktivního působení.

V páté kapitole představuji filosofické úvahy, které pomáhají specifikovat jednotu coby explanandum pro přírodní vědy. Nejprve se věnuji práci Shoemakera a Castenedy o logice referování k sobě samému. Následně představuji Hurleyové model vědomí založený na tzv. dvouúrovňové závislosti a též její pojem perspektivního sebe-vědomí. Její model zachycuje jednotu vědomí v celé šíři jejího pojmového rozsahu a jeho formulace je zároveň v souladu s řadou teorií z kognitivní vědy. Na závěr představuji výklad empirického sebe-vědomí, který spojuje řadu bodů představených v předchozích kapitolách. Hlavním tvrzením v této části je, že stav sebereflexe bychom měli chápat jako reprezentační transformaci reflektovaného stavu, nikoli jako stav vyššího řádu, který by reflektovaný stav obsahoval jako vlastní část.

V závěrečné šesté kapitole diskutuji vybrané neurovědecké teorie vědomí: teorie neuronálního globálního pracovního prostoru, teorii prediktivního kódování a teorii integrace informací. Ukazuji, v čem jednota vědomí podle těchto teorií spočívá, a následně hodnotím, jak dobré je dané vysvětlení a jaké jsou jeho meze. Celkově docházím k závěru, že nejlepší, byť neúplné, vysvětlení poskytuje teorie prediktivního kódování.

Klíčová slova: jednota vědomí, neurovědy, naturalizace, filosofie mysli